

Talumpati ni Senador Pia Cayetano para sa Kongreso sa Pagpaplanong Wika 2015

Filipino, Wika ng Pambansang Kaunlaran

Ni Senadora Pia S. Cayetano

Tagapangulo, Komite sa Edukasyon, Sining at Kultura

Senado ng Republika ng Pilipinas

Para sa Kongreso sa Pagpaplanong Wika

Ika-4 ng Agosto, 2015

Malugod na pagbati sa mga kinatawan ng mga organisasyong pangwika, mga guro, mananaliksik at miyembro ng media.

Kamakailan ay inilabas ng Oxford English Dictionary, o OED, ang pinakabagong edisyon ng diksyunaryo nito na naglalaman ng mga bagong salitang Ingles, bukod pa sa mga dati nang termino na pinalawak ang kahulugan ayon sa nagbabagong paggamit nito. [1]

Kabilang dito ang apatnapung (40) salita mula sa Pilipinas na halaw sa 'Philippine English.' Ilan sa mga ito ay ang 'presidentiable,' 'gimmick,' 'carnap' at 'salvage,' gayundin ang balikbayan, despedida, barkada, kikay, halo-halo at 'KKB.'

[2]

Ayon sa mga ulat, ito na raw ang pinakamalaking bilang ng mga salitang sariling atin na sabayang kinilala ng OED mula pa noong 1928 nang isama ng Oxford ang 'abaca' sa unang edisyon ng diksyunaryo nito. [3]

Ano naman ang halaga nito sa atin? Para sa mga mababaw ang kaligayahan, muling madadagdagan ang mga salitang magagamit nila sa paglalaro ng Scrabble. Pero, syempre, mas malalim ang ibig sabihin ng ganitong pagkilala.

Una, ito'y indikasyon ng lumalaki nating ambag sa ebolusyon ng wikang Ingles, na isa sa mga pangunahing lengguwahe sa buong mundo. At lalo pa itong magpapatuloy sa panahon ng globalisasyon, internet, at social media kung saan napaka-aktibo nating mga Pilipino.

Ikalawa, tanda rin ng pag-unlad ng ating wika ang pagkilala ng Oxford sa mga salitang dati-rati ay tayo lamang ang nakakaintindi at gumagamit. Bagay na hindi nakagugulat – kung iisipin na ang Pilipinas ang tinaguriang social media at texting capital ng Asya, kundi man ng mundo, at pangunahing pinagmumulan ng migranteng propesyunal at manggagawa sa iba't ibang dako ng daigdig.

Pero hindi lahat ng pagbabagong kinakaharap ng ating wika ay maituturing na positibo. Sa pagbilis at pagdali ng palitan ng impormasyon sa panahon ng texting, internet messaging, Facebook at Twitter, kapansin-pansin din ang masamang

impluwensya nito sa pamamaraan ng komunikasyon ng ilan nating kababayan gamit ang sarili nating wika.

Halimbawa, ilang beses ka na bang nakatanggap ng mensahe sa telepono na 'D2 na me, wer na u?' na ang ibig sabihin ay 'Nandito na ako, nasaan ka na ba?' 'Muzta?' sa halip na 'Kumusta?' 'LOL' imbis na 'Nakakatawa yan.' At 'Keks' kaysa sabihing 'Wala akong pakialam dyan.' Imbis na ihayag nang buo at malinaw ang isang ideya o saloobin sa sariling wika ay nagkakasya na lang ang iba sa atin sa mga pinaikling kataga, hashtags at emoticon.

Sa ating henerasyon, maaaring malinaw ang pagkakaiba sa pagitan ng wasto at 'di wastong paggamit ng wika. Ngunit nakakatakot isipin na balang araw ay baka maging katanggap-tanggap na rin ang huli partikular na sa mga kabataan, lalo na't ito ang kanilang kinagisnan.

Dito pumapasok ang kahalagahan ng papel ninyo bilang mga tagpagtaguyod ng Pambansang Wika. Hawak ninyo ang kaalaman at kakayahan para siguruhin ang pagsulong ng wikang Filipino sa makabagong panahon – maging ito man ay sa silid-aralan, diskusyon sa internet, o sa mass media.

Kung wika ang kaluluwa ng bansa [4], edukasyon, literatura at komunikasyon ang mga salik na nagbibigay-buhay dito.

Sa gitna ng mga bagong hamon, dapat nating pangunahan ang epektibong paggamit – imbis na magpagamit – sa makabagong teknolohiya at komunikasyon para panatilihin buhay at

makabuluhan ang Pambansang Wika sa bawat Pilipino.

Napakahalaga ng tema ng Buwan ng Wika ngayong taon, 'Filipino: Wika ng Pambansang Kaunlaran.' Alam natin na wika ang nagbibigkis sa naratibo ng ating kasaysayan at sa ating mga hangarin bilang isang bansa.

Batid natin ang malaking papel ng wika sa mga reporma sa sistemang pang-edukasyon ng kasalukuyang gobyerno. Sa ilalim ng K-12, itinaguyod ang programang 'Mother-Tongue Based Multi-Lingual Education' mula Kinder hanggang Grade 3. [5] Kasama ng wikang Tagalog and Kapampangan, Pangasinense, Ilokano, Bicol, Cebuano, Hiligaynon, Waray, Tausug, Maguindanaoan, Maranao, at Chavacano bilang 'medium of instruction' o panturo habang lalong palalawigin and pagkatuto ng Ingles at Filipino.

Layunin ng programa ang mas epektibong pagkatuto ng mga batang mag-aaral sa pamamagitan ng pagtuturo ng mga akda sa wikang una nilang nakagisnan at mas madaling maintindhan.

Syempre pa, patuloy ang debate sa K to 12, gayundin sa bagong kurikulum sa Wikang Filipino sa kolehiyo, na kamakailan ay ipinag-utos na isuspinde ng Korte Suprema. Panahon lamang ang makapagsasabi kung tama ang direksyong ating sinusundan. Nasisiguro kong kasama ito sa mga isyung tatalakayin ninyo nangmas malaliman sa kumperensyang ito.

Magiging mas masaklaw o 'inclusive' lamang ang kaunlaran kung ito'y nararamdaman ng bawat mamamayan. Kaugnay nito, gamitin natin ang Pambansang Wika para mas aktibong mapalahok ang

mamamayan, 'di lamang sa pagpapapunlad ng ating kultura at sining, kundi maging ng agham, teknolohiya at lalo't higit sa ekonomiya ng bansa. Kasama nyo ako sa adhikaing maging katuwang ang Pambansang Wika sa makabuluhang pagbabago at tunay na kaunlaran. #

END NOTES:

[1] 'Release notes: New Filipino words,' by Danica Salazar, Oxford English Dictionary Website, June 2015, <http://public.oed.com/the-oed-today/recent-updates-to-the-oed/june-2015-update/release-notes-new-filipino-words/>

[2] *ibid.*

[3] "'Carnap,' 'gimmick' included in Oxford English Dictionary," by Patricia Lourdes Viray, Philippine Star online, June 25, 2015 <http://philstar.com/news-feature/2015/06/25/1469840/carnap-gimmick-included-oxford-english-dictionary>

[4] Paquito B. Badayos

[5] "'Carnap,' 'gimmick' included in Oxford English Dictionary," by Patricia Lourdes Viray, Philippine Star online, June 25, 2015 <http://philstar.com/news-feature/2015/06/25/1469840/carnap-gimmick-included-oxford-english-dictionary>

[6] 'K to 12: Lessons to be taught in mother tongue to help students learn better and stay in school,' by Richelle Sy-Kho, GMA News Online, June 18, 2012 <http://gmanetwork.com/news/story/260658/news/specialreports/k-to12-lessons-to-be-taught-in-mother-tongue-to-help-students-learn-better-and-stay-in-school>

RETRAT0: senate.gov.ph